

MILIEUPROBLEEM 1: VERLIES AAN BIODIVERSITEIT

VERANTWOORDING

Uitgangspunt voor ons waren de vragen ‘hoe wil het NMP4 het beleidsdoel biodiversiteit realiseren’ en ‘zal de benadering effectief zijn’. Deze vragen volledig te beantwoorden was binnen het beschikbare korte tijdsbestek niet mogelijk. Wij hebben getracht een snelle indruk van de consistentie tussen beleidsstrategieën en doelen, van de uitvoerbaarheid en toetsbaarheid van de doelen en van de effectiviteit van het bijbehorende instrumentarium te verkrijgen.

Ir. P. Hillegers¹ heeft bij de snelle productie van dit essay een wakend oogje in het zeil gehouden.

1. DE WIL IN HET NMP4

1.1 Op hoofdlijnen

Het NMP4 is dik, en bevat veel ambities die er niet om liegen. De burger wordt “*een gezond en veilig leven....in een aantrekkelijke leefomgeving en temidden van vitale natuur*” aangeboden “*zonder de mondiale biodiversiteit aan te tasten en hulpbronnen uit te putten*”.

Voor biodiversiteit worden de doelen van het verdrag van Rio de Janeiro als uitgangspunt genomen: “*behoud en duurzaam gebruik van genen, soorten en ecosystemen op het land, in het water en in de lucht*”. De ambities omvatten zowel het Nederlandse beleid als het Europese en het mondiale.

Geen kosten-batenanalyses

Het NMP4 start met een terugblik op het milieubeleid en de ontwikkelingen in de afgelopen decennia. De kritiek van o.a. het CPB wordt als uitgangspunt genomen. Het CPB achtte het noodzakelijk dat het milieubeleid van een kosten-batenanalyse zou worden voorzien, en dat er een heldere relatie zou worden gelegd tussen doelen en instrumenten. Wij ontdekten geen kosten-batenanalyses, en ervoeren het doornemen van de beleidsuitwerking als dwalen in een doolhof van overwegingen en thematische zijpaden.

Complexe structuur

Wij hebben bij het doorgronden van het NMP4 de complexe structuur als een extra moeilijkheidsfactor ervaren. Wij vonden het uitermate moeilijk de lijn in het plan te volgen en vast te houden. Het NMP4 ontleedt de milieuproblematiek in zeven thema's, die wij op zichzelf kunnen ondersteunen. Er worden vervolgens zeven barrières genoemd, die een succesvolle aanpak in de weg staan. Die zijn op zich haarscherp en helder. De relatie tussen thema's en barrières wordt echter niet gelegd. Men concludeert dan dat om die barrières te kunnen slechten het roer om moet: systeeminnovatie dus. Wat dit precies behelst konden wij ons in korte tijd niet eigen maken. Dit innovatiebeleid wordt vervolgens toegepast op zes clusters van problemen, die weer niet corresponderen met de zeven thema's uit de probleemanalyse. Omdat de kern van de innovatieve aanpak niet bij ons is blijven hangen, konden wij niet beoordelen in hoeverre de concretisering in de zeven probleemclusters (in hoofdstuk 5-11) ook werkelijk iets nieuws oplevert.

Grabbelton

Vaak hadden wij het gevoel in een grabbelton met ideeën te graaien. Bladerend door het NMP4 stuit je op tal van leuke ideeën, maar het is zoeken naar de samenhang. Aan alles is

¹ Senior onderzoeker tropische bosbouw en natuurbescherming bij Alterra

wel ergens aandacht besteed. “*Laat duizend bloemen bloeien*”: je krijgt een bonte kleurenpracht, maar nog niet een als eenheid functionerend ecosysteem. Een waardevolle notie in het NMP4 is het besef dat biodiversiteitsbeleid vraagt om langetermijndenken, gekoppeld aan de notie uiteindelijk te komen tot integrale oplossingen op wereldschaal. Korte en lange termijnacties lopen nu door elkaar, terwijl ze sterk verschillen van karakter. Het was sterk geweest als het onderscheid tussen lange en korte termijn bij de uitwerking van het actieprogramma zou zijn aangebracht.

1.2 Duurzaam behoud van biodiversiteit: kan dat bij een groeiende economie?

Het NMP4 gaat (impliciet) uit van een economisch model dat gebaseerd is op groei. Wij denken dat duurzaam behoud van genen, soorten en ecosystemen in principe onmogelijk is bij een groei-economie. Groei van de economie betekent immers een toenemende ruimteclaim en/of een toename van het energie- en stoffenverbruik. Beiden hebben gevolgen voor de biodiversiteit. Wij zien de doelstelling ‘duurzaamheid’ daarom als onhaalbaar bij een economisch groeimodel, en voor ons volgt daaruit als enige uitweg dat we ons richten op optimalisatie: optimalisatie van ruimtegebruik en/of optimalisatie van energie. Het NMP4 geeft geen duidelijke richting aan. Zo wordt wereldwijd ingezet op een robuuste ruimtelijke structuur naar het voorbeeld van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), terwijl ook daarbuiten biodiversiteit behouden moet worden. Om de ruimteclaim mogelijk te maken, wordt tegelijkertijd ingezet op intensivering van grondgebruik buiten de robuuste structuur. Intensivering betekent in onze ogen een toename van het energieverbruik. Wij vinden de relatie tussen deze ontwikkelingen niet helder neergezet. Als het economisch groeimodel het uitgangspunt is van een milieubeleid, zal er gekozen moeten worden voor een strategie die consistent met het dilemma om gaat. Dat doet het NMP4 niet, en we missen dat heldere uitgangspunt erg.

Waarom kiest het NMP4 niet voor het zoeken naar optimalisatie van grondgebruik op wereldschaal als centraal uitgangspunt (en dus voor herverdeling van kosten, milieudruk en ruimtedruk)? Waar is de gedachte van de ecologische footprint gebleven? Bijvoorbeeld: high-techlandbouw in Nederland vraagt een groot ruimtebeslag in de tropen. Waarom zoeken we niet naar alternatieven met een andere verdeling van ruimte en energie? Dat zou vragen om een verbreding van de nu gebruikelijke sturing op kostenefficiëntie naar sturing op bijvoorbeeld energieverbruik en ruimtebeslag. Binnen een dergelijke strategie wordt duidelijker welke ambities voor het behoud van genen, soorten en ecosystemen realistisch zijn. Binnen het NMP4 treffen we hier en daar gedachten aan die deze denklijn volgen. Maar die zijn niet sterk genoeg voor een consistente strategie. In hoofdstuk 8 over landbouw gaat het om de Nederlandse landbouw. Wat die via het ruimtebeslag voor effecten heeft op biodiversiteit in de Derde Wereld blijft buiten beschouwing. Dat vinden wij inconsistent.

1.3 Welke biodiversiteit wil het NMP4?

Het containerbegrip ‘biodiversiteit’ vraagt om een nadere duiding van schaal en meeteenheid. Deze duiding ontbreekt in het NMP4 en de differentiatie in een nationale en een internationale opgave wordt niet onderbouwd.

Aan het beleidsdoel behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit ligt een aantal motieven ten grondslag, die in termen van sturing en voorwaarden verschillen, maar die in het NMP4 op één hoop worden geveegd. Wij vonden in het NMP4 (expliciet of impliciet) de volgende vijf motieven:

Motief 1: soorten

Behoud en gebruik van soorten. In feite gaat het hier om behoud van alle soorten. Visserij en andere vormen van oogsten van populaties vallen onder duurzaam gebruik. Dit is een motief

waarvoor beleid is geformuleerd op nationaal en Europees niveau. Een expliciete keuze voor internationaal niveau blijkt uit de wet beschermde diersoorten en uit verdragen rond de beperking van de walvisvangst.

Motief 2: genen

Behoud en gebruik van genen. Dit betreft het exploiteren van het genetisch materiaal van soorten en het beheer ervan in een genenbank, en vraagt theoretisch om het behoud van een zo groot mogelijk aantal populaties in verschillende delen van het soortareaal. Een beleidsdoel op wereldschaal.

Motief 3: aaibare soorten

Soorten als emotie, de belevingswaarde van biodiversiteit. Het betreft hier vooral een aaibare selectie uit de biodiversiteit. Een beleidsdoel primair op nationale schaal, tenzij Nederland wil meebetalen aan bijvoorbeeld een netwerk van natuurgebieden in Afrika waarbinnen 'natuurfilmsoorten' duurzaam kunnen voortbestaan.

Motief 4: soortgemeenschappen als motor en regulator van ecosysteemprocessen en kringlopen

In dit geval behoeven niet alle soorten behouden te worden, maar alleen die soorten en die biodiversiteit die voor de genoemde functies noodzakelijk zijn. Dat zijn vaak niet de soorten die onder motief één en drie vallen. Bij uitstek een opgave voor beleid op wereldniveau.

Motief 5: soortengemeenschappen als regulator van ziekten en plagen in de voedselproductie

Soortengemeenschappen als regulator van ziekten en plagen in de voedselproductie, dus als regulator van groei en dichtheden in ruimte en tijd van in voedselproductiesystemen als schadelijk beoordeelde soorten. Het betreft hier veelal insecten en ongewervelde bodemorganismen. Dit lijkt ons primair een opgave voor het Nederlandse en Europese beleid.

In het natuurbeleid van LNV (Natuur voor Mensen Mensen voor Natuur) is het biodiversiteitbeleid vooral toegespitst op het eerste motief soorten, en minder op genen en aaibare soorten. Het NMP4 neemt deze motieven als doelen over, en voegt het vierde en vijfde motief als doelen toe. In het NMP4 lopen deze doelen, bijbehorende maatregelen en schaalniveaus op een onnavolgbare wijze door elkaar. In onderstaande tabel is samengevat welke beleidsdoelen in het LNV beleid (Natuur voor Mensen Mensen voor Natuur) en het NMP4 zijn gekozen, en er is aangegeven op welk schaalniveau naar de mening van de auteurs uitwerking van beleidsdoelen en maatregelen relevant is.

	Beleidsambitie in		Relevant schaalniveau		
	Natuur voor Mensen Mensen voor Natuur (LNV)	NMP4	Nederland	Europa	Wereld
Motief 1 soorten	+	+	+	+	?
Motief 2 genen	+	+			+
Motief 3 aaibare soorten	(alleen impliciet)	-	+		
Motief 4 kringlopen	-	+			+
Motief 5 gewasbescherming	-	(+)	+	+	?

2. DE WERELD VAN HET NMP4 : ANALYSE OP ONDERDELEN

2.1 Nederlands beleid

2.1.1 Doelen

Voor het eerste doel (soortenbehoud) verwijst het NMP4 naar de LNV-nota "Natuur voor mensen, mensen voor natuur". In het beleid van LNV zijn toetsbare kwaliteitsdoelen uitgewerkt, in de vorm van natuurdoeltypen en doelsoorten. Hierbij wordt overigens de onbewezen aanname gehanteerd dat bij het duurzaam behoud van deze doelsoorten ook de overige soorten en de genetische variaties worden behouden. Er is een systeem van kwaliteitsgraadmeters in ontwikkeld. Voor Nederland wordt aangegeven dat soorten en populaties worden behouden, zodat op dit schaalniveau een operationeel doel voor het motief genenbehoud wordt gegeven. Wij constateren dat indirect de doelen voor motief 1 en 2 concreet en toetsbaar zijn. Voor het motief beleving (aaibare soorten) zijn geen operationele doelen, en evenmin voor het realiseren van een grotere rol van biodiversiteit bij de regulatie van ziekten en plagen in de voedselproductie.

2.1.2 Maatregelen

Maatregelen dienen gericht te zijn op het realiseren van de vereiste condities voor biodiversiteit. Deze omvatten het realiseren van de vereiste milieukwaliteit, en de vereiste ruimtelijke kwaliteit op alle schaalniveaus, gekoppeld aan de doelen. Een consistente uitwerking van effectieve maatregelen vereist een uitwerking van maatregelen op alle bestuurlijke niveaus, en de aanwezigheid van voldoende maatschappelijk draagvlak. Hieronder gaan wij na hoe het hiermee in het NMP4 is gesteld.

Milieuvoorwaarden

Het NMP4 stelt toetsbare streefwaarden voor het terugbrengen van de milieubelasting van natuurgebieden. Deze zijn gebaseerd op de kwaliteitsdoelen voor de natuurdoeltypen in de EHS. Deze waarden zijn tot nu toe generiek uitgewerkt. In het NMP4 wordt gesignaleerd dat gebiedsgerichte uitwerking wordt beoogd, in het kader van de landelijke natuurdoeltypenkaart. Deze levert een concrete kapstok voor toetsbare streefwaarden van milieubelasting.

Ruimtelijke voorwaarden

In Nederland verschuift de problematiek rond het behoud van biodiversiteit van een milieuprobleem naar een ruimteprobleem. Het NMP4 voorziet dat de milieudruk op de natuur in Nederland zal afnemen. Er is echter geen verband gelegd met het realiseren van ruimtelijke voorwaarden. Op blz. 22 en blz. 23 van het NMP4 wordt gesteld dat op zichzelf staand milieubeleid tot onvoldoende resultaten leidt. Er wordt bovendien vermeld dat het zesde milieuoactieprogramma van de Europese Unie pleit voor aandacht voor de wisselwerking tussen milieu en ruimtelijke ordening. Niettemin stelt het NMP4 geen opgave voor het ruimtelijk beleid dat in de VIJNO verder uitgewerkt kan worden.

NMP4 en VIJNO sporen niet

Wij merken daarbij op dat zonder adequate ruimtelijke voorwaarden voor de EHS het eerste biodiversiteitdoel van het NMP4 in Nederland niet zal worden gerealiseerd. Bij de uitvoering van de EHS blijkt namelijk dat deze zo versnipperd is, waardoor de ruimtelijke condities voor de beoogde natuurkwaliteit niet gehaald worden. Dit probleem kan ten dele met aanvullend beleid in het landschap rondom de EHS gebieden worden ondervangen. Dit vraagt echter om ruime begrenzing van de groene contouren en om het aanwijzen van doelgebieden voor groenblauwe dooradering in de balansgebieden. In de VIJNO blijft dit volstrekt onderbelicht. Het NMP4 biedt echter wel eens kans om beleid gericht op meer samenhang te realiseren. In het kader van het bestrijden van verdroging wordt in het NMP4 op blz. 139 aangegeven dat

200.000-300.000 ha landbouwgrond rondom de EHS zal moeten vernatten, en dat landbouwbedrijven zich hieraan zullen moeten aanpassen. Voor dit beleid worden in het NMP4 op blz. 150 extra middelen voorzien. Wij signaleren dat het combineren van dit beleid met het landschapsbeleid van LNV (met name de kwaliteitsimpuls landschap, ontwikkeling van 10% groenblauwe dooradering in 400.000 ha landschap) een aanzienlijke versterking van middelen en effect voor de natuur kan opleveren, omdat de ruimtelijke samenhang van de EHS zal worden versterkt. Gezien de decentralisatie van het gebiedsgericht beleid is het van groot belang dat het Rijk de regie neemt en in overleg met de provincies vaststelt waar deze maatregelen met de hoogste effectiviteit voor de biodiversiteit ingezet kunnen worden.

Biodiversiteit in stad

Het NMP4 wil de biodiversiteit in de stad bevorderen en daardoor een betere kwaliteit van de leefomgeving bewerkstelligen. Wij zoeken nog naar de motieven voor deze keuze. Gaat het om de eigenwaarde van de soorten die alleen in de stad voorkomen? Of gaat het om de beleving van de bewoners, of gaat het om de indicatoren voor de kwaliteit van het leefmilieu. Er zijn geen operationele doelen geformuleerd. Als het om de intrinsieke waarde van urbane soorten gaat, dan wordt het hoog tijd dat er meer duidelijkheid ontstaat over de typische biodiversiteit die in stedelijke agglomeraties kan voorkomen, welke waarde we hieraan willen toekennen en wat we daarvoor willen investeren. In relatie daarmee is er de vraag hoe stedelijke agglomeraties kunnen bijdragen aan de doelstellingen van de EHS. Deze vragen dienen in het licht van het dilemma tussen verdichting en verspreiding van urbane landschappen te worden beantwoord, samen met de grote steden. In dat licht valt een belangrijke kennislacune te signaleren: in welke mate is het voorkomen van biodiversiteit in de stad afhankelijk van bronpopulaties buiten de stedelijke agglomeratie, en onder welke ruimtelijke condities is dat voorkomen duurzaam? Het voorstel in het NMP4 voor het ontwikkelen van graadmeters voor stedelijk groen en biodiversiteit in de stad is een concrete actie die kan bijdragen aan het beantwoorden van de opgeroepen vragen.

Biodiversiteit in het agrarisch gebied

Noch het LNV-beleid, noch het NMP4 bieden concrete en toetsbare doelstellingen. Toch zijn die heel goed mogelijk, bijvoorbeeld in de vorm van de volgende categorieën, die aan landbouwgebieden met grondgebonden landbouw kunnen worden toegewezen. Onze aanname daarbij is dat grondgebonden multifunctionele landbouw een aanzienlijk deel van het cultuurlandschap zal blijven bedekken.

- Gebieden die als buffergebied of doorganggebied bijdragen aan de natuurkwaliteit van de Ecologische Hoofdstructuur.
 - Gebieden met bijzonder waarden die onder het soortenbeleid vallen.
 - Gebieden met een bijzondere recreatieve functie waar een op beleving gerichte biodiversiteit wordt nagestreefd.
 - Overige agrarische gebieden met een basiskwaliteit ten behoeve van de regulatiefunctie.
- Een dergelijke indeling kan bijvoorbeeld worden vertaald in een kaart met zoekgebieden, wat als uitgangspunt voor biodiversiteitsbeleid bij de ontwikkeling van balansgebieden in de VIJNO kan gelden.

In het NMP4 worden over de ontwikkeling van het agrarische landschap alleen milieu-maatregelen rondom grote natuurgebieden aangekondigd. Wij missen een vertaling van dergelijke uitgangspunten in het beleid voor de balansgebieden in de VIJNO. Wij missen ook een integratie met het landschapsbeleid van LNV: in de balansgebieden dient behalve de milieukwaliteit ook de ruimtelijke kwaliteit aan eisen te worden gebonden, wil dit beleid effectief zijn voor biodiversiteit.

Zie ook wat eerder in deze notitie over de relatie tussen antiverdrogingsbeleid en landschapsbeleid is gezegd.

Het viel ons op dat we motief bijdrage van biodiversiteit aan regulatie van ziekte en plagen, niet terugvonden als doel voor de noodzakelijk geachte transitie naar een duurzame landbouw.

'Probleemveroorzakers zijn niet de oplossers'

Deze notie wordt gezien als een barrière. Wij vonden geen concrete aanzetten om de financiering van voorwaarden voor biodiversiteit ten dele te leggen bij de veroorzakers van de schade aan de leefgebieden van soorten. Tot nu toe worden beperkingen van het biodiversiteitbeleid voor de economische ontwikkeling door bedrijven en gemeentes vaak gezien als een economische schadepost in plaats van schade berokkend door de ingreep in het algemene belang, wat in de kosten-batenafweging moet worden verdisconteerd.

2.2 Europees natuurbeleid

Motieven soorten- en genenbehoud.

Qua doelstellingen sluit het LNV-beleid aan bij het EU-beleid Natura 2000. In het NMP4 staan geen operationele doelstellingen.

Maatregelen

Bij maatregelen wordt gesteld dat er een Europese EHS moet komen. Twee grote manco's belasten de effectiviteit van het Pan European Ecological Network (PEEN) als middel om de biodiversiteit in Europa te behouden. Het functionele concept achter het netwerk wordt nog niet breed gesteund in Europa, waardoor de ontwikkeling ervan niet gebaseerd is op voorwaarden van ruimtelijke samenhang die door de biodiversiteit wordt gesteld (we maken in Europa dezelfde fout als die we in Nederland hebben gemaakt, en die we hier proberen te herstellen). Het is voor de effectiviteit van PEEN nodig dat alle partners deze functionaliteit gaan zien. Ten tweede wordt bij de ontwikkeling (nog) geen rekening gehouden met de gevolgen van de klimaatverandering voor de biodiversiteit, en welke eisen in verband hiermee aan de ruimtelijke samenhang moet worden gesteld. Kortom, er dient een koppeling te worden gemaakt tussen klimaatbeleid, ruimtelijk beleid, landschapsbeleid en biodiversiteitbeleid. Wij missen in het NMP4 deze noties en bijbehorende maatregelen.

2.3 Mondiaal beleid

Motief Regulatiefunctie

In het NMP4 wordt gesteld dat wereldwijd 12% van alle soorten onder druk staan. Dat is een probleem in relatie met het eerste en tweede beleidsmotief en waarschijnlijk ook met het derde, maar niet noodzakelijkerwijs met het vierde en vijfde beleidsmotief. Het is onwaarschijnlijk dat alle biodiversiteit nodig is voor het op gang houden en reguleren van de ecosysteemprocessen. Ook al weten we nog niet hoeveel en welk type biodiversiteit we daarvoor nodig hebben. De kennis over de samenhang tussen soortenrijkdom en de resistentie en de veerkracht van soorten en gemeenschappen, en tussen soortenrijkdom en de regulatie van wereldwijde kringlopen van stoffen, staat in de kinderschoenen. In aquatische ecosystemen zijn er een aantal goede voorbeelden, die altijd weer van stal worden gehaald. In terrestrische ecosystemen speelt de ruimtelijke heterogeniteit van ecosystemen een grote rol in de regulatie van aantallen en de stabiliteit van voedselwebben en ecosysteemprocessen. De oppervlakte van sleutelgebieden (inclusief buffergebieden) en ruimtelijke afwisseling zijn hier vermoedelijk minstens net zulke belangrijke spelers als schoon water, schone lucht en schone bodem.

Doelen ontbreken maar zijn ook niet zo makkelijk op een toetsbare manier op te stellen. Hier is sprake van een essentiële lacune in de kennis. Een noodzakelijke actie is de doel- en graadmeterontwikkeling, die echter in het NMP4 wordt gemist.

EHS op wereldschaal

Als maatregel wordt een EHS op wereldschaal voorzien, die er in 2020 zou moeten zijn. Het doel, dat met deze maatregel moet worden gerealiseerd, is niet expliciet gemaakt. De gedachte dat Nederland landen die daarin geïnteresseerd zijn op basis van een ontwikkelingscontract kan helpen een ruimtelijke structuur voor duurzaam behoud van de biodiversiteit op te bouwen, bestaande uit natuureservaten, buffergebieden en verbindingszones, verdient nadere uitwerking. Om succes te hebben zal deze benadering internationaal voldoende draagvlak moeten hebben. Het komt de effectiviteit van dergelijke plannen ten goede wanneer clusters van aan elkaar grenzende landen samenwerken. Noodzakelijk is te waken voor het parachuteren van de Nederlandse oplossing als standaard, en dat op basis van de ecologische kennis per land een oplossing op maat wordt ontwikkeld. Uiteraard zal deze oplossing geïntegreerd moeten worden in de economische ontwikkeling van het land in kwestie.

Voorbeeldgedrag

Het NMP4 aanvaardt een internationale verantwoordelijkheid voor biodiversiteit. Onderdeel daarvan is het beïnvloeden van het denken over het behoud en het beheer van biodiversiteit op wereldschaal. Het NMP4 kiest voor milieudiplomatie (blz. 113), maar waarom niet tevens voor Nederlands voorbeeldgedrag? Als Nederland toe wil naar herstel van grondgebonden voedselproductie, waarom wordt er dan niet gewerkt aan een plan om de Nederlandse landbouw te regionaliseren en grondgebonden te maken?

Export van Nederlandse beleidsconcepten

Export van Nederlandse beleidsconcepten brengt risico's met zich mee, waar het NMP4 te gemakkelijk aan voorbij gaat. Typerend is het idee de wereld te verrijken met een mondiale Ecologische Hoofdstructuur. Dit concept past bij een land met een hoge ruimtedruk en ruimtelijke ordening van functies. Wat moeten landen die aan het begin staan van een ruimtelijke ontwikkeling van natuur met een dergelijk concept? Wel is de kennis die we in Nederland hebben opgedaan over ecologische netwerken uitstekend toepasbaar voor oplossingen die op maat zijn gesneden voor landen in verschillende stadia van ruimtelijke ontwikkeling. Daar ligt een wenkend perspectief voor de export van groene kennis.

Kennisexport

Nederland exporteert behalve groene kennis ook technologie die voor milieu en natuur belastende gevolgen heeft. Waarom formuleert het NMP4 geen doelstellingen om deze export te toetsen op hun effecten voor de biodiversiteit? Projecten in het buitenland zouden getoetst kunnen worden op hun effect op de biodiversiteit. Ook daar biedt maatschappelijk verantwoord ondernemen een kans. Waarom zouden bedrijven geen jaarverslag kunnen maken van de mate waarin ze hebben bijgedragen aan het behoud en duurzaam gebruik van het publieke goed 'biodiversiteit'? Dat hoeft je toch niet te beperken tot hout met een milieukeur?

3. HET NMP4: EEN WERELD VAN VERSCHIL?

Een sterk punt van het NMP4 vinden wij dat de barrières voor effectieve oplossingen haarscherp worden gesignaleerd. Het NMP4 slaagt er in onze ogen voor biodiversiteit echter niet in die aanzetten te vertalen naar concrete doelen en instrumenten. Deels is dat het gevolg van de hoge ambities (vaak is er te weinig kennis om die concretisering te halen, bijvoorbeeld bij de regulatiefuncties van biodiversiteit). Maar ook waar het wel zou kunnen, laat het NMP4 kansen liggen. Bijvoorbeeld bij de barrière 'verkokering van beleid'. De integratie tussen milieubeleid en ruimtelijk beleid is hooguit in aanzet aanwezig, en de integratie tussen klimaatbeleid en biodiversiteitbeleid, en tussen milieubeleid en landschapsbeleid blijven achterwege. In het Nederlandse landbouwbeleid missen we de aandacht voor de consequenties voor klimaatverandering (bossen in de Derde Wereld!). En hoe moeten we de samenhang zien tussen het Nederlandse, Europese en mondiale biodiversiteitbeleid?

Een waardevolle notie in het NMP4 is het besef dat het biodiversiteitbeleid om langetermijndenken vraagt, gekoppeld aan de notie uiteindelijk te komen tot integrale oplossingen op wereldschaal. Wellicht was het aan te raden geweest het uitvoeringsprogramma van het NMP4 te verdelen in een langetermijnprogramma en een programma voor de korte termijn. Langetermijndoelen en -maatregelen hebben een ander karakter, gaan meer over het op gang brengen van bewustwording en internationale processen en over het uitwerken van doelstellingen.